

Predgovor

Učeći se uzajamnom životu u poslanju

Franjevački institut za kulturu mira proveo je krajem godine 2005. anketu o odnosu žene i muškarca i njihovu poslanju i službi u društvu i Crkvi. Anketi je prethodio zahtjevan posao izrade upitnika u kojemu je, pored predstavnika agencije Target koja je provodila istraživanje, sudjelovao tim koji su činili teolozi i sociolozi. Nakon provedene ankete pristupilo se analizi rezultata. U odabiru naslova i područja koja se nastojalo analizirati na temelju dobivenih odgovora u prvom redu su nas vodila goruća pitanja pastoralne prakse. Ukrštavanjem i obradom odgovora ispitanika nastalo je mnoštvo tablica koje su rezultat istraživanja, a koje su vrijedan izvor i polazište za obradu još mnogih pitanja koja nisu ušla u ovaj Zbornik. Metodološkim poteškoćama i okolnostima koje treba imati u vidu čitatelj ovog Zbornika, bavi se metodološko poglavlje na početku Zbornika. Potrebno ga je pročitati kako bi se uzele u obzir sve okolnosti koje inače prate čitanje bilo kojeg teksta utemeljenog na rezultatima istraživanja reprezentativnog populacijskog uzorka. Plod te analize je zbornik koji vam predajemo u ruke.

Odnos između žene i muškarca možda je jedina stvarnost koja ozbiljno potiče na rad. Prilozi sadržani u ovom zborniku, nastalom na temelju istraživanja i razmišljanja stručnjaka, suočavaju muškarce i žene s ozbiljnim zadaćama u ovom vremenu konfuzije uloga, razmrvljenog identiteta, prevelikoga individualizma i dekristijanizacije.

Svako ljudsko biće posjeduje nadasve urođeni identitet. To je sama osoba žene ili muškaraca, jedinstvena, nepriopćiva. Na taj se urođeni identitet nadograđuje postignuti identitet, koji proizlazi iz kulturnih, društvenih i religioznih čimbenika. Od samog smo rođenja uronjeni u mnoštvo vrednota koje na nas utječu, koje nas označavaju i koje nas oblikuju. Dovoljno je pomisliti na jezik, svojstvenu kulturu, politički sustav, religiozni svijet u kojem se rađamo. Te vrednote uvijek nose sa sobom određeni pogled na stvarnost (*theoria*) i predlažu praktična držanja i ponašanja (*praxis*). Te vrednote modeliraju osobu, daju joj oblik i lice, uključuju je u kulturnu, društvenu, političku i religioznu cjelokupnost, čime joj zapravo daju kolektivni identitet. Ipak, pojedinac čuva svoju slobodu i svoju originalnost. Ako postoji neki hrvatski identitet, svaki pojedinac ostaje ipak različit od drugoga.

Iako su ženski i muški ljudski karakter zasebne osobnosti, ipak su upućene jedna na drugu. Ključ je uzajamnost. Gdje se živi uzajamnost, tamo je Duh: „Poljubi me poljupcima usta svojih“ (Pj 1,2). Uzajamnost je putovanje. Postojati, vidjeti, biti viđen, poznavati i biti upoznat, ljubiti i biti ljubljen zahtjevi su koji se ne mogu rastaviti od odnosa žene i muškarca.

U svakom ljudskom biću živi snažan zahtjev da izvrše zajedno vrednotu osobnosti u potpunoj razvidnosti i u uzajamnom poznavanju.

Stoga je nužan istinski dijalog. Istinski dijalozi su rijetkost. Koliko puta smo ustvrdili kako susreti nose naslov dijaloga, ali potom sve završi u monolozima s paralelnim razvojem govora. Svaki razgovor skriva neki prikriiveni oblik samoobrane. Teško se uspijevamo osloboditi svakog oblika apologetske sklonosti. Autentični dijalog pretpostavlja da osoba uzme vremena kako bi upoznala drugu i shvatila je kao što shvaća samu sebe. Stoga je dijalog, posebno između žene i muškarca, podjela puta, koja nas obogaćuje; uzajamno se proširujemo i, vrlo često, taj put postaje izazov koji ide iznad onoga što smo u početku smatrali važnim. Stoga neki gojitelji međuljudskih i međureligijskih dijaloga daju prednost vrednoti „gostoprimstva“ u odnosu na vrednotu „dijaloga“. U dinamici prihvaćanja drugoga i približavanja drugome i različitome u vlastitoj kući, događa se mnogo više nego u jednostavnom dijalogu. Vrednota gostoprimstva prema drugome i različitome teži susretu na prikladniji i osobniji način od susreta dijalogom.

Ništa nije neodređeno kao kultura. Kulture neprestano podnose utjecaje drugih kultura. One su uvijek u stalnoj evoluciji. Nijedna kultura nije nikada zadnji razvitak. Odnos među kulturama može biti nasilnički, uništavajući, upropašćujući. Dijalog među kulturama može biti i obećavajući ako osobe u svojem prvom odgoju budu dovoljno otvorene prihvaćanju relativnosti vlastite kulture i dijaloga u susretu s drugim kulturama. Samo ostavljajući vlastitu kuću i idući prema nepoznatoj zemlji, ljudsko biće nauči gdje živi. Svaka osoba je inicijalno zatvorena u kulturu koja joj je prenesena. Samo preko poznavanja drugih kultura nauči razlikovati što čini kulturu i shvatiti je. Svjesnost determiniranosti kulture naše misli ujedno nas oslobađa od začaranosti i donosi oslobođenje. Stoga se istinska inkulturacija događa preko *lectio*, čitanja Božje riječi, kako bismo izbjegli površnu inkulturaciju, gdje se osoba zadovoljava nekom vrstom „kopiraj-zalijepi“ i vanjskom imitacijom, olako uzimajući u posudbu globalne ili lokalne religiozne i društvene tradicije.

Slobodno se može ustvrditi da zapadno društvo, kojega smo i mi dio, gubi svoje kršćansko nadahnuće i da kršćanstvo ne uspijeva biti čimbenikom koji nadahnjuje i informira povijest. Iz toga proizlazi da je odnos između Crkve i društva osuđen na radikalnu promjenu. Stoga se pitamo: Ima li smisla hraniti osjećaj da su katolici većina ili je pak već došlo vrijeme da postanemo svjesni kako je vrijeme kršćanstva prošlo i kako Crkva budućnosti neće biti doli manjina? Ne svodi li Crkvu zalaganje na području caritasa i dragovoljstva na ulogu „bolničarke povijesti“? Kako evangelizirati mnoge žene i muškarce koji su katolici samo u maticama, ali ne i u činima? Kako odgojiti ženu i muškarca koji nose Božju sliku i pozvani su

na sličnost Njemu, tj. da budu analogno slobodni i odgovorni kao što On jest? Kako u obama ljudskim karakterima, ženskom i muškom, razviti njihovu duhovnu vlastitost da se u Crkvi osjećaju kao „kod kuće“? Je li župa nadiđena struktura ili je moguće danas pronaći nove motive da joj vratimo prijašnju vrijednost? Kako evangelizirati mlade i predložiti im vrednote duha? Nedjelja, dan posvećen Gospodinu, je nešto bitno, s njom je u igri ništa manje nego naš identitet; jesmo li toga svjesni? Kako pratiti narod na njegovu putu traženja smisla? Kako intelektualno i duhovno obnoviti kler? Zatvaraju li se Crkva i vjernici u svoj „ovčinjak“ ili su u stanju reći svoju u javnoj društvenoj i političkoj raspravi? Pitanja poput ovih označuju mnoge izazove (religiozne i pastoralne) koje Crkva treba pokrenuti u pluralističkom društvu. Ti će izazovi postati relevantni u našem društvu samo ako se kršćanstvo ne odrekne svojega povijesnoga poziva, svoje socijalne i etičke senzibilnosti.

Istraživanje Franjevačkog instituta i analiza odgovora, prvi put provedeni, otvaraju u Crkvi mnoga područja koja treba propitati: mnoge pastoralne metode treba mijenjati: religiozni jezik treba osuvremeniti, veću pozornost posvetiti osobnom pastoralu, uspostaviti bolju suradnju s vjernicima laicima...

Ovaj zbornik plod je široke suradnje koja je obuhvatila mnoge osobe. Svima njima srdačno zahvaljujem. Zahvaljujem onima koji su dali svoj prinos u samoj impostaciji istraživanja. U nizu sastanaka tijekom oblikovanja upitnika svojim su neumornim i aktivnim sudjelovanjem golem prinos dali prof. fra Špiro Marasović, prof. don Nediljko Ante Ančić, prof. Inga Tomić-Koludrović, s. Rebeka Anić, s. Ana Thea Filipović i fra Bože Vuleta, a pisanim primjedbama osobito prof. Tonči Matulić.

Posebnu zahvalnost izričem Goranu Kardumu, koji je bio na usluzi svim autorima tekstova za što bolje metodološko iščitavanje rezultata istraživanja.

Zahvaljujem naposljetku skupini stručnjaka s kojima sam podijelio čitanje i produbljivanje rezultata istraživanja, koju čine prof. Inga Tomić-Koludrović, prof. fra Špiro Marasović, prof. don Nediljko Ante Ančić, prof. don Pero Aračić, dr. Ivo Džinić, prof. dr. Siniša Zrinščak, s. Rebeka Anić, s. Ana Thea Filipović i dr. fra Šimun Bilokapić. Oni su svojim tekstovima iščitali postojeće stanje odnosa muškaraca i žene i njihovo poslanje i učinili barem donekle interdisciplinarnim razmišljanje o analiziranoj temi.

Fra Ante Čovo
ravnatelj Franjevačkog instituta za kulturu mira